

מתחת לכבודי להשיב...

גם מעבר ליכולת אנושית, מפני שפעולות התגמול אינן משרתות שום דבר. הן משרתות את הצד השני.
הרשה לי, אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון, להוסיף עוד משפט אחד. ראש המטה הכללי של צה"ל אמר — בבוקר, למחרת הפעולה בירדן — שבאזהרה לישראל קיבל הוראה מפורשת לא לפגוע בחיי אדם. אבל נפגעו 11 איש, ביניהם נשים וילדים.
אני חושב שמשלת ישראל חייבת הסבר על כך למדינה ולעולם. הייתי בהרבה פעולות מסוג זה, ולא אני שמתמיד אפשר למלא פקודה כזאת בתנאי קרב. בכל זאת יש כאן פער ברור, גם בעיני חייל, בין ההוראה שעליה דיבר הרמטכ"ל לבין התוצאה, ואני סבור שראש הממשלה חייב על כך הסבר למדינה.

"מי כמוך, מר בגין..."

ה זרנו לנרשא זה למחרת היום, בקריאת ביניים לנאומו הנרגש של ח"כ מנחם בגין, בוויכוח המדיני.

מר בגין מרבה לקרוא קריאות ביניים, אבל איש אינו מעז לשסע את דבריו שלו, כשהוא מפליג באחד מנאומו הגדולים. כי הוא פולמוסן חריף מאוד, שאינו נרתע מתשובות קיצוניות ורגשניות.

בכל זאת ראיתי חובה לעצמי להיכנס לתוך דבריו, כאשר דיבר על פעולות אל-פתח ותיאר אותן כסכנה לאומית מחרידה. ספסלי חרות נרעשו מחילול-קודש זה, והתפתח דין ודברים חריף:

בגין: בתקופה האחרונה החל שפך דם בממדים מחרידים מאוד בתוך מדינת ישראל. אני לא הייתי אומר, אדוני ראש הממשלה, כי אלו רק כמה התפרצויות של טרוריסטים ערביים. אני חושב שיש בהודעה כזאת מידה רבה של קלות-דעת.

אלה לא כמה התפרצויות. זוהי שיטה מדינית, זוהי החלטה מדינית. לא יתכן שהדברים האלה יהיו בבחינת חיקרה. לא יתכן לקשר אותם במה שאתה קראת אתמול — שוב מתוך שיקול ותבונה — "שכירי-רוב", המעטת שוב באזוני העולם את רצינות תוקפנות הדמים של אויבינו ממזרח, מצפון וגם מדרום.

אבנרי: למה לנו לעשות תעמולה לאל-פתח, שהיא קבוצה קטנה? למה להפוך אותה לגורם במרחב? (סערה בספסלי חרות).

בגין: אני מצטער מאוד שיהיה עלי להשיב בחריפות מסוימת לקריאת-ביניים זו שלך. כאשר אנחנו מובילים לקבר חיילים עבריים ואזרחים עבריים, אלינא תדבר איתנו על קבוצה קטנה של אל-פתח. העם הזה עורקו יבשים מדם. אין לך דבר נורא יותר מאשר תוספת תשפוכת דמים משארת הפליטה הזאת, אדם אחד אחר נהרג בידי אויבינו, צריך להחריד אותנו.

אנחנו חייבים לדעת את דרכנו, אסור לנו לאבד את עש"ת תונותינו, אבל לדבר על קבוצה קטנה של אל-פתח, כאשר באים אנשים אלה — והם רק החלו, חסידולום — והורגים בנו, שמים מוקשים בכפרונגלעדי, שלו היו מתפוצצים, כפי ששמענו מפי מומחים צבאיים, אולי עשרות אנשים ונשים היו נפגעים. ואתם רוצים, ראש הממשלה מצד אחד, ואתה מן העבר השני, ליצור רושם שכעצם מה יש פה להתרשם? לא טוב!

אבנרי: מי כמוך יודע, מר בגין, שכל אירגון של מע"ט, המפעיל אמצעי אלימות, מייחל לכך שיבוא תגמול נגד האוכלוסיה, הבלתי-לוחמת, כדי ליצור אווירה מתאימה?

בגין: מתחת לכבודי להשיב לך, בגלל הרישא של קריאת-הביניים. "מי כמוני יודע", "מי כמוני יודע", אנחנו נלחמנו למען הצלת עמנו, למען גאולתו; אנחנו נלחמנו למען שבו שום קלנס לא יוכל להרים יד על ילד יהודי.

כולנו היינו מוכנים לתת נפשנו, יצאנו לקרב פנים אל פנים מול צבא אימפריאליסטי אדיר, עשינו כל מה שניתן לעשות, מתוך סיכון חיילי המחתרת, על-מנת לא לפגוע באף אשה ובאף ילד, ללא הבדל אם הם יהודים, ערביים או בריטיים, ואתה מתחיל את שאלתך ב"מי כמוך יודע", גם זה חילול-השם.

אבנרי: לא עשיתי שום השוואה. דיברתי על טאקטיקה. אין צורך לציין שהתשובה הנירגשת והמרשימה לא ענתה על הטענה המעשית שהשמענו.

במשך יומיים אלה, הרגשתי את עצמי כאולם-המליאה כאי קטן ובודד בים של שוביניזם רגשני. מפנים והליברלים העצמאיים, הכבולים במשמעת הקואליציונית, שתקו. דברי הקומ"י ניסו (המינים) לא עוררו אמון, כי שרר הרושם הברור שהם רוקדים שוב לפי חליל מוסקבה, הרוכבת עתה על הסוס הסורי.

לולא קולנו הברוד — לא היה ניתן ביומיים אלה שום מענה לאנשי גחיל והמעריך, שהתחרו ביניהן כפניה אל האינסטינקטים שואפיה-הנקם של ההמון.

יום האלות הארוכות

פני שהתחיל הוויכוח הזה, דחאק נמצאתי בשורה אחת עם אנשי גחיל. הנושא: התגפלות המשטרה על הפגנת הסטודנטים בירושלים.

התלבטנו קשה אם להגיש הצעה לסדר-היום בעניין זה, או לא. לפי התקנון החדש, שהוא תוצאת הקנוניה של המערך וגחיל, יש לנו זכות רק להצעה אחת בכל המושב הנוכחי של הכנסת, עד אחרי התגים. האם היה מותר לנו לביזבז קיצבה עלובה זו, ולהישאר בלי כל יכולת להגיש הצעה נוספת, אפילו יקרה משהו חשוב ביותר?

אך בלבנו גבר הנימוק ההפוך: אם לא נגיש את הצעתנו, בגלל שיקול זה, הרי אנחנו נכתיבם לתכתיבם של המבקשים לסתום את פינו, ובזאת ישיגו בעל-הקנוניה את מבוקשם. לכן הגשנו את ההצעה, ונקבע שנוכל להעלותה ביום ג.

אך בינתיים קרה משהו: ועדת-החקירה החלה בפעולתה, ונראה לנו שהיא ניגשת לדב-רים ברצינות. אומנם לא היינו מרוצים מאופן הקמתה ומתרכובת החד-צדדי, על טהרת הקואליציה, אך סברנו שיש לתת לה הזדמנות להוכיח את עצמה ולהשלים את מלאכתה. לכן הודענו לנשיאות הכנסת שאנחנו "מקפידים" את הצעתנו, עד אחרי גמר פעולת הוועדה. בכל זאת דיברנו על נושא זה. עלינו פשוט על הצעתה של ח"כ אסתר רזיאל-נאור, שתבעה דיון. הצענו להעביר את הצעתה לוועדת-הפנים של הכנסת, ומהלך זה איפשר לנו להשמיע נאום קצר. שמחנו לעשות זאת באוזני ראש הממשלה, שנכח כאולם:

ההפגנה הזאת אינה ההפגנה הראשונה מסוגה, וזו גם לא הפעם הראשונה שהכנסת דנה בהתנפלות מסוג זה של המשטרה.

אומנם, להלכה אין התקנון החדש פוגע בזכותנו להגיש הצעות "דחופות", ואין המפתח אל עליהן. אך למעשה שוללת הנשיאות כמעט אוטומטית את הדחיפות של כל ההצעות שאנחנו מגישים.

ב מערכת-הבחירות טענו כלפינו דוברי המפלגות הגדולות: מה תוכלו לעשות? אפילו אם תצליחו להכניס לכנסת איש אחד — מה הוא יכול להגיד בדקות המעטות שיעמדו לרשותו?

השכנו: מי שיש לו מה לומר, יכול להגיד זאת בדקות מעטות. השבוע הוכחנו את הדבר שוב, ובצורה בולטת ביותר. שלוש פעמים תרמנו את קולנו בנושא החשוב ביותר של חיינו: השלום. ובכל פעם עשינו זאת מחוץ לתור הנאומים: עלי ידי קריאות-ביניים והנמקת-הימנעות.

יש ואפשר לומר בקריאת-ביניים אחת יותר מאשר בנאום ארוך. אומנם, כתבי-הכנסת רגילים להתעלם מקריאות אלה, ואין הן מגיעות לפי-העתונות ולדיווח ברדיו. אך באולם המליאה עצמו נשאר רישומן, גם כשניתנת להן תשובה, וגם כשאינה ניתנת.

אשכול: "אני מוכן לשמוע..."

ל שלוש הפעמים התייחסו לתקריאת-הגבול ולפעולות אל-פתח. ראינו חובה לעצמינו להזהיר את הממשלה בפני פעולות-תגמול נמהרות ומזיקות — ולא רצינו להכות כמה ימים, עד הגיע תורנו להשתתף בדיון המדיני הגדול. רצינו להגיב מיד, כל עוד סוער הוויכוח בדעת-הקהל ובממשלה עצמה.

ההזדמנות באה לפני הדיון המדיני, כאשר גחיל הגישה הצעה לסדר-היום, שהבעה פעולות-תגמול, כעוד שרקיה הגישה הצעה נגדית שבאה לשחרר את ממשלת-סוריה מן האחריות לפעולות אל-פתח. ראש-הממשלה ענה לשתיהן יחד, ודבריו נשמעו בדממה דרוכה. למרות זאת הפסקתי אותם.

אשכול: ... איני בטוח אם מה שמתרחש בגבול לבנון אינו בא מאותו מקור סורי, כדי לסכסך (בין ישראל ולבנון) ולסבך אותנו עם מדינות אחרות.

אבנרי: אם כן, למה אתם נענים לכך? למה אתם ממליצים את רצונם של אלה הרוצים בכך?

אשכול: העניין הוא רציני. נשאלה שאלה, ואני רוצה להשיב עליה. אמרתי שאני מוכן לשמוע עצה מכל חבר, גם שאיננו חבר בוועדת-החוץ-ההבטחון. אני מוכן לשמוע עזות נבונות ורציניות, עזות כנות, כיצד על ישראל לנהוג כאשר במשך לילות רבים באים להפציץ בתים על יושביהם ב"יישובי-ספר".

אם תבוא אלי בעצות כאלה, קודם כל אומר לך שפעם, פעמיים, שלוש וארבע פעמים הבלגנו ושקננו. ייתכן שתאמר שעלינו להבליג עוד פעם או פעמיים. מה יהיה הסוף?

"הייתי רוצה לפנות אליך..."

ל נוהל של דיון זה לא אפשר לנו לקבל את רשות-הדיבור, כדי לשאת נאום מנומק. נקטנו שיטה אחרת: נמנענו מהצבעה על הצעות גחיל ורקיה, וכך יכולנו לנמק את עמדתנו במשך כמה דקות. דיברנו בלי כל הכנה, ודומי כי הפעם זכינו להקשבה רבה יותר מאשר בכל עשרות הפעמים הקודמות בהן דיברנו מעל אותו דוכן:

איתר כמה מילים קצרות, בלי פולמוס.

לא יכולנו להצביע בעד הצעת חברי-הכנסת חביבי, גם לא בגירסתו של חברי-הכנסת מיקו ניס, מפני שחסר בה דבר אחד, מהותי, והוא: איך להתגונן מפני ההתקפות של אל-פתח — והן ישנן.

יתר על כן: הממשלה החדשה בסוריה, שבה יושבים גם קומוניסטים, והמתקרבת לברית-המועצות — לא הביעה עד כה שום הסתייגות מפעולות אל-פתח. בניגוד לממשלות הכפופות לאימפריאליסטים — לפי ההגדרות שלכם — ירדן ולבנון, שם נאסרים אנשי אל-פתח — בסוריה הם אינם נאסרים. מצד ממשלת סוריה לא היתה שום הסתייגות. הודו עה הסורית השבוע: "איננו יודעים על אל-פתח" — מזכירה לי קצת הודעה שנמסרה בבית הזה אחרי פעולת קיביה. זאת איננה הסתייגות.

אם, כפי שאתם טוענים, אל-פתח נופעל על-ידי סוכני ביון אמריקאיים — הייתי מצפה מממשלת סוריה הנוכחית להפעיל את מכשיריה — היעילים מאוד כשזה נוגע למאסרים המוניים ואינדיבידואליים — כדי לשים קץ לפעולות אל-פתח. וכל שוחר-השלום בוודאי ארכיב לפנות לממשלת סוריה ולדרוש את חיסולו המוחלט של אירגון אל-פתח בתחומי סוריה.

לא יכולנו גם להצביע בעד הצעתו של חבר הכנסת שרלין, גם לא בגירסתו של ראש-הממשלה, מפני שיש בה רק פתרון אחד, שלדעתנו אין הוא פתרון כלל, והוא: פעולות-תגמול מעבר לגבול.

תקופת פעולות-התגמול בימי ראש-הממשלה הקודם הוכיחה, לדעתנו, בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים, שפעולות-תגמול אינן פותרות שום בעיות, ולעיתים קרובות מאוד קורה להיפך — הן משרתות את אותם הכוחות במרחב, הן רוצים להגביר את המלחמה.

נטלתי את רשות-הדיבור למטרה אחת ועיקרית. הייתי רוצה לפנות אליך, אדוני ראש-הממשלה, בכל לשון של בקשה:

יש הרגשה מובהקת שהפעולות הללו על הגבול הסורי הן מלכודת, שמטרתה הברורה היא למשוך אותנו לפעולה נגד סוריה.

אני חושב שזה ברור לכל בר-דעת, המסתכל באופי הן פרובוקטיבי המובהק של חלק מפעולות אלו. התגובה הן סורית, האוימים הסוריים בנייתוק קווי-הנפט האמריקאיים העוברים בסוריה — כונתן היא למשוך את ישראל לפעולה המשרתת את מטרות הצד השני. וכפי שכבר אמר קלאוזר ביץ, לא ייתכן שבמצב של מלחמה תשרת פעולה אחת את שני הצדדים. אם אלה המפעילים את אל-פתח רוצים ב"פעולות-תגמול ישראלית" — זה לא יכול להיות טוב למדינת-ישראל.

אילו היה לי פתרון קל, אדוני ראש-הממשלה — הייתי מאשר, ואני מניח שגם אתה. איני מקנא בך בתפקידך זה. אין לבעיה זו פתרון קל בטוח קצר. כל הפתרונות הם לסווח ארוך. בטוח קצר אין פתרון — אלא הרבה טבלנות, הכושר לעמוד בפני לחצים פנימיים, גם בפני אינסטינקטים טבעיים מוצדקים, והרצון להגיב. מוכרח להיות טבלנות, אולם.

אשכול

חביבי

בגין